

Kader voor de belangenafweging en het recht op privacy versus het recht op afstamming

Het Nationaal Archief gaat de afstands- en adoptiedossiers van de Raad voor de Kinderbescherming beschikbaar stellen (hierna: inzage verlenen).¹ Deze dossiers worden beperkt openbaar op grond van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer. Het betreft binnenlandse afstands- en adoptiedossiers en interlandelijke adoptiedossiers.

De afstands- en adoptiedossiers van de Raad voor de Kinderbescherming zijn op verschillende wijzen gevormd. Er zijn dossiers gevormd over de afstand van de (binnenlandse) moeder van het kind, dossiers over het adoptieproces en een combinatie van beiden. Veel dossiers zijn gezinsdossiers. Dat betekent dat als een afstandsmoeder meerdere kinderen heeft afgestaan ter adoptie, dat er gegevens over deze kinderen gevonden kunnen worden in het gezinsdossier van de afstandsmoeder. In het gezinsdossier van de adoptieouders kan informatie zitten over meerdere geadopteerde kinderen uit dat ene gezin. De dossiers zijn complex en bevatten altijd informatie over meerdere personen, net zoals bij voogdijdossiers en IND-dossiers. Er is alleen wel een verschil.

De rechter heeft in adoptiezaken uitspraken gedaan over het recht van de afstandsmoeder op privacy versus het recht op afstammingsinformatie van kinderen. Geen van deze rechten is absoluut. Dit betekent dat er in dit geval een belangenafweging moet worden gemaakt als een geadopteerde inzage wil in zijn of haar afstands- en adoptiedossier. Dit vergt in beginsel altijd een belangenafweging. Het kan echter voorkomen dat er een machtiging/bewijs van overlijden is van personen die voorkomen in het dossier. Dit biedt ruimte om zonder belangenafweging inzage te verlenen in het betreffende document in het dossier. Het is voor een geadopteerde echter niet zo makkelijk om een machtiging van de afstandsmoeder te vragen, want het kind weet niet altijd wie dat is of heeft geen contact.

Het vooronderzoek in de dossiers zal anders verlopen dan je gewend bent. Je moet niet alleen controleren of de geadopteerde, de afstandsmoeder en eventuele (half- of stief-)broers en zussen in het dossier voorkomen, maar je moet ook (tenzij er sprake is van een machtiging/bewijs van overlijden) een belangenafweging maken. Dat houdt in dat je de informatie inhoudelijk gaat beoordelen met behulp van andere collega's. De vraag die dan centraal staat is: kan het NA inzage geven in een dossier of staat er informatie in het dossier die maakt dat het recht op privacy van andere personen die in het dossier voorkomen zwaarder moet wegen? Inzage wordt overigens meestal gevraagd door de geadopteerde, doch steeds vaker ook door afstandsmoeders die willen weten wat er destijds gedocumenteerd is. Soms gebeurt dit met de intentie om de Staat aansprakelijk te stellen voor aangedaan leed.

Voor meer juridische uitleg, zie juridische analyse bij inzagebeleid dossiers RvdK in Proza: <https://proza.ocw.local/otcs/cs.exe/app/nodes>

¹ In de nieuwe archiefwet wordt de definitie "toegang verlenen" gehanteerd.

Welke soorten gegevens kun je tegenkomen?

1. Feitelijke gegevens, zoals de identiteit, woon- of verblijfplaats ten tijde van de afstand door de afstandsmoeder en/of biologische vader;
2. Medische gegevens die van belang kunnen zijn voor de gezonde ontwikkeling van de geadopteerde. Bijvoorbeeld informatie over mogelijke erfelijke afwijkingen bij (één van) de biologische ouder(s) of hun respectievelijke families;
3. Gegevens over het medische, psychologische of seksuele verleden van de biologische ouder(s), informatie over verslaving of strafbaar gedrag.
4. Gegevens die een beeld geven van de biologische ouder(s), zoals kleur ogen en haar, lengte, gewicht, huidskleur, opleiding, sociale gegevens (opleiding, beroep, maatschappelijke achtergrond en gezinssamenstelling).
5. Gegevens die de geadopteerde inzicht geven in de overwegingen die hebben geleid tot de beslissing de geadopteerde ter adoptie af te staan;
6. Informatie over het eventuele bestaan van (half-)broers en (half-)zussen.

Soorten documenten

Hierbij een overzicht van de soorten documenten die je kunt tegenkomen:

- Afstandsrapport / interview met de biologische ouder(s) en/of grootouders;
- Geboorteakte / adoptierekest;
- Handgeschreven brieven;
- Verslagen van de kliniek waar de afstandsmoeder verbleef ten tijde van de zwangerschap en bevalling;
- Verslagen van het tehuis waar het afgestane kind verbleef;
- Gezinsrapport RvdK t.b.v. de screening van de adoptieouders;
- "Follow-up" documenten (bijvoorbeeld n.a.v. het adoptieverzoek dat soms jaren na de afstand is ingediend);
- Documenten of dossier(delen) van (half)broers en/of (half)zussen:
- Telefoonbriefjes;
- Interne memo's RvdK;
- Officiële briefwisselingen tussen bijvoorbeeld de RvdK en Rechtbank;
- Beschermings- of strafdossier.
- Officiële documenten uit het land van herkomst

Uitgangspunt en doel

Het uitgangspunt blijft: inzage in een zo groot mogelijk deel van het dossier. Het onderliggende kader dient als middel om de belangenafweging te maken. Op basis daarvan legt het NA een uitkomst vast bij het inzageverzoek waaruit blijkt welke afweging er is geweest en wat de uitkomst daarvan is. Het vastleggen van deze belangenafweging bij het inzageverzoek is belangrijk om twee redenen:

- 1) NA kan zo aan de aanvrager uitleggen waarom bepaalde informatie eventueel niet ter inzage wordt gegeven. NA staat voor recht op informatie en transparantie. Het moet voor de aanvrager duidelijk zijn wat voor soort informatie niet wordt gegeven en waarom.
- 2) Indien de aanvrager het oneens is met het inzagebesluit kan hij / zij bezwaar indienen. Indien nodig kan het NA precies laten zien welke belangenafweging is gemaakt.

Voorwaarden voor inzage door een biologische ouder

Zoals hiervoor al aan de orde kwam kunnen uiteraard niet alleen kinderen, maar ook biologische ouders om inzage verzoeken. Gelet op de privacy heeft een binnenlandse afstandsmoeder het recht om het afstandsdossier in te zien, maar niet het adoptiedossier. Indien dit één dossier is moet je een omslag² plaatsen tussen de documenten (deze zijn vaak goed herkenbaar). Een afstandsmoeder kan pas inzage krijgen in het adoptiedossier als er een machtiging of een bewijs van overlijden van het afgestane kind en de/beide adoptieouder(s) aanwezig is. De afstandsmoeder mag dan alleen informatie over het afgestane kind inzien en niet over andere de kinderen in het adoptiegezin.

Voor de biologische vader gelden andere voorwaarden. Hij moet een machtiging hebben van het kind, de adoptieouder(s)³ en de afstandsmoeder. De reden hiervoor is dat de biologische vader vaak niet in beeld is bij de afstand. De informatie over de afstand gaat grotendeels over de afstandsmoeder en de geadopteerde die daarvoor dus toestemming moeten geven voor inzage. De afstandsmoeder is *een betrokkene* in het dossier en de biologische vader is *een derde*.

Afgifte authentieke stukken

Indien een dossier een document of voorwerp bevat waarvan onomstotelijk vaststaat dat dit document/voorwerp niet ter archivering, maar ter bewaring in het dossier is opgenomen én indien onomstotelijk vaststaat dat dit document/voorwerp bedoeld is om in het bezit te komen van (alleen) de aanvrager, dan zal het NA dit document/voorwerp in origineel afgeven aan de aanvrager, indien deze hierom verzoekt.

Om het dossier volledig te houden, dus inclusief 'bruikleenstukken', kan je een gesprek aangaan met de aanvrager om het belang hiervan uit te leggen en te verzoeken of we een kopie/reproductie van het document/voorwerp mogen maken voor het eigen archief, dan wel voor de aanvrager als deze ervoor kiest het authentieke stuk in het dossier te laten.

Gebruik voor de aanvraag de huidige route van de hardheidsclausule en het formulier dat hiervoor ontwikkeld is.

Ten aanzien van de authentieke stukken nemen we geen besluit en daarom kan er ook geen bezwaar tegen gemaakt worden.

² Indien het niet te scheiden is, dan nader bekijken wat we doen samen met jurist en/of openbaarheidsadviseur; volledige inzage geven, dan wel maatwerk leveren.

³ Toestemming van de adoptieouders is nodig, omdat zij alvorens de adoptie kon plaatsvinden volledig gescreend zijn. Er kunnen in het dossier privacygevoelige rapporten zitten, zoals de beoordeling wat voor karakter iemand heeft en of deze ouders geschikt zijn om een adoptiekind op te voeden.

Formulier inzage afstands- en/of adoptiedossiers

Uitgangspunt om dit kader toe te passen is dat een medewerker DV de documenten in het dossier i.r.t. de afstandsmoeder, (half)broers en (half)zussen moet lezen en signaleren of er bepaalde informatie in het dossier voorkomt die een belangenafweging vergt of een privacyrisico oplevert.

Naam geadopteerde:

(Voor- en achternaam waaronder kind geadopteerd is)

Geboortenaam geadopteerde (indien bekend):

(Voor- en achternaam waaronder kind geboren is)

Geboortedatum- en plaats:

Identiteitsbewijs aanwezig: ja / nee

(Meisjes)naam afstandsmoeder:

Geboortedatum- en plaats:

Machtiging voor inzage dossier aanwezig: ja / nee

Bewijs van overlijden aanwezig: ja/nee

NB: Een machtiging is niet verplicht om de aanvraag in behandeling te nemen.

Naam biologische vader:

(Indien bekend)

Geboortedatum -en plaats:

Machtiging voor inzage dossier aanwezig: ja / nee

Bewijs van overlijden aanwezig: ja/nee

NB: Een machtiging is niet verplicht om de aanvraag in behandeling te nemen.

Naam adoptieouder:

Geboortedatum -en plaats:

Naam adoptieouder:

Geboortedatum -en plaats:

NB: Geen machtiging nodig bij inzageverzoek door geadopteerd kind; wel als de biologische ouder(s) inzage willen⁴ en dan is een machtiging van de geadopteerde ook nodig.

Naam adoptiebroers/-zussen:

Geboortedatum -en plaats:

Machtiging voor inzage dossier aanwezig: ja / nee

Bewijs van overlijden aanwezig: ja/nee

NB: Een machtiging is niet verplicht om de aanvraag in behandeling te nemen.

Naam (half)broers/-zussen:

Geboortedatum -en plaats:

Machtiging voor inzage dossier aanwezig: ja / nee

Bewijs van overlijden aanwezig: ja/nee

NB: Een machtiging is niet verplicht om de aanvraag in behandeling te nemen.

⁴ Er is ons geen rechtspraak bekend omtrent de rechten van de adoptieouders die in een dossier voorkomen. Gelet op de geconstateerde lijn van de Hoge Raad – waarin grote waarde wordt gehecht aan het recht van een kind op afstammingsinformatie – zien we in het geval van adoptieouders, die onderdeel uitmaken van de ontstaansgeschiedenis van een kind en medeverantwoordelijk zijn voor de adoptie, geen aanleiding om af te wijken van het documentstelsel, mits aan de voorwaarden wordt voldaan. De verwerking van persoonsgegevens is toegestaan.

Stap 1: wat voor soorten dossiers zijn er?

Wat voor soort dossiers zijn aanwezig op naam van de geadopteerde, de biologische ouder(s) en/of de adoptieouder(s)?

- Afstandsdossier: volg stap 2
- Adoptiedossier: volg stap 3
- Afstands- en adoptiedossier in één: volg stap 2 en 3.

Stap 2: welke gegevens tref je over de afstandsmoeder aan?

2.1 Indien je een machtiging/bewijs van overlijden hebt van de afstandsmoeder kun je door naar stap 3.

2.2 Onderzoek het dossier op documenten waarin onderstaande informatie voor kan komen:

	Ja	Nee
Komen er medische, erfelijke en/of psychologische gegevens over de biologische ouder(s) in het dossier voor? NB: Hier zijn zowel de gegevens van de afstandsmoeder als biologische vader relevant.	☐	☐
Komen er gegevens omtrent het seksueel gedrag van de afstandsmoeder in het dossier voor?	☐	☐
Komen er gevoelige gegevens in het dossier voor, zoals seksueel geweld, prostitutie, verslaving of -ander- strafbaar gedrag m.b.t. de afstandsmoeder?	☐	☐
Zijn er (eventuele) bezwaren van de afstandsmoeder tegen inzage in het dossier bekend?	☐	☐
Zijn er andere opvallende gegevens die zwaarwegend mee kunnen wegen in de belangenafweging?	☐	☐

2.3 De belangenafweging moet altijd plaatsvinden, ook als je op alles “nee” zegt. Deze gegevens in de tabel wegen extra mee (evenals de mate van gedetailleerdheid van het gegeven kan meewegen). Indien je één van deze vragen met “ja” kunt beantwoorden, dan vat je de informatie samen zodat er nader bepaald kan worden welke informatie wel/niet ter inzage kan worden gegeven. Deze samenvatting zal bewaard worden in een afgeschermd map⁵ in Proza waar enkel DV medewerkers en juristen bij kunnen. Het uitgangspunt is zoveel mogelijk informatie ter inzage, maar die belangenafweging moet wel gemaakt worden en kunnen worden aangetoond. Markeer de informatie met een inlegstrook en nummer, omschrijf per punt de informatie op het formulier aan de achterzijde. Wees zorgvuldig en volledig in je omschrijving. Zowel de aanvrager als het NA moet kunnen terugvinden op basis van welke informatie een belangenafweging is gemaakt.

2.4 Indien je geen van deze vragen met “ja” hebt aangevinkt dan moet er alsnog een belangenafweging plaatsvinden. Vat kort, maar duidelijk samen, welke informatie je bent tegengekomen. Noteer deze informatie bij 5.1.

Ga naar stap 3.

⁵ Dit i.v.m. het feit dat we privacygevoelige informatie reproduceren. Bewaartermijn wordt gekoppeld aan die van CRM, namelijk 10 jaar.

Stap 3: Welke gegevens tref je aan over biologische en adoptiebroers en/of -zussen?

De afstands- en adoptiedossiers kunnen apart gevormd zijn of terugkomen in één dossier. Hierdoor kun je in één dossier informatie over meerdere broers of zussen tegenkomen.⁶ In principe geef je inzage conform het documentenstelsel, tenzij er sprake is van een noodzaak om de informatie te scheiden of af te schermen. Over deze informatie maak je een belangenafweging. Afstammingsinformatie⁷ geef je altijd ter inzage.

	Ja	Nee
Komen er documenten in het dossier voor die volledig over een broer / zus gaan én die geen afstammingsinformatie over de aanvrager bevatten? <i>Plaats een omslag tussen de documenten die volledig over andere broers / zussen gaan. Als één van deze documenten afstammingsinformatie bevat over de aanvrager dan geef je het alsnog ter inzage, tenzij het bijzondere persoonsgegevens bevat. Deze lak je weg met de laksoftware van Adobe Pro.</i>	☐	☐
Komen in het dossier bijzondere persoonsgegevens van broers of zussen voor, zoals vertrouwelijke medische gegevens (psychologische of psychiatrische rapporten) of strafrechtelijke gegevens? <i>Schermbijzondere persoonsgegevens van andere broers of zussen af. Dat kan je doen door een omslag te plaatsen of te lakken.</i>	☐	☐
Komen in het dossier andere gegevens of informatie voor over broers of zussen waarvan je twijfelt of het ter inzage kan worden gegeven? <i>Bij twijfel kan je altijd overleggen met de juristen en/of adviseurs openbaarheid.</i>	☐	☐

1) Indien het antwoord op deze vragen nee is, ga naar stap 5.

2) Indien je op één van deze vragen "ja" kan antwoorden, dan vat je de informatie samen zodat er nader bepaald kan worden welke informatie ter inzage kan worden gegeven. Markeer de informatie met een inlegstrook en nummer, omschrijf per punt de informatie op het formulier bij punt 4.2. Wees zorgvuldig en volledig in je omschrijving. Zowel de aanvrager als het NA moet kunnen terugvinden op basis van welke informatie een belangenafweging is gemaakt.

Ga door naar stap 4 of 5.

⁶ Mogelijke gezinssituaties in één dossier:

1) De afstandsmoeder heeft na de afstand van het kind een eigen gezin gevormd. De namen van deze (half)broers / -zussen staan in het dossier.

2) De afstandsmoeder heeft meerdere kinderen individueel afgestaan.

3) Het adoptiegezin bestaat uit meerdere adoptiebroer(s) en/of -zus(sen).

⁷ Kennis over de eigen ontstaansgeschiedenis. Vraag bij twijfel om hulp.

Stap 4.1: de belangenafweging tussen afstandsmoeder en afgestaan kind

Omschrijf hier per nummer de gegevens die je bij stap 2 hebt aangevinkt.

Stap 4.2: De privacy van broer(s) en zus(sen)

Omschrijf hier per nummer de gegevens die je bij stap 3 hebt aangevinkt.

4.3: Interne besprekingen

Omschrijf hier de zienswijze van andere collega's, bijvoorbeeld tijdens intervisie of het openbaarheidsoverleg. De zienswijze gaat erover of inzage in deze documenten mogelijk is gezien de belangenafweging tussen het recht op privacy en het recht op afstammingsinformatie.

Stap 5: Welk (deel van de) dossier(s) kan/kunnen ter inzage worden gegeven?

Leg vast wat het Nationaal Archief de beste keuze acht.

- Inzage in het hele dossier is mogelijk.
- Inzage in een deel van het dossier is mogelijk. De gegevens die niet ter inzage kunnen worden gegeven zijn goed te scheiden met een omslag. De aanvrager wordt geïnformeerd over waar in het dossier een document is gelicht en waarom (zie werkproces). Zorg dat je documenten met een omslag van een nummer voorziet voor je ze apart legt.
- Informatie in het dossier moet gelakt worden. De aanvrager wordt geïnformeerd over waarom er informatie gelakt wordt. Zorg dat transparant is voor de aanvrager wat voor soort informatie wordt gelakt.

Conclusie